

Читалище

съвременна

брой 43, юни 2011

МЕСЕЧНО ИЗДАНИЕ НА НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН – 1926 Г.“

УМНИ ОТВЕТИ

Едного търговица попитаха: Как изпичели толкози пари? А той рече: Многото лесно, а малкото мъчно.

Димонак, като виде едного безумника, чи ся голямей със дрехите си, пристъпи при него и му рече, като го улови за дрехата: Това пред малко време го носяше овцата и пак овца бяхе.

Въяс, като го попитаха: Кой е най-зол добитък? рече: Ако питаш за дивите, е мучителят, ако ли за питомите, е ласкателят.

Антистен, като чу, чи го хвалят лукави човеци: Белким сторих някой зло? рече на приятелите свои.

Сократа ритна един безумен човек, а той не му рече нищо. Приятелите му ся чудяха, и той им кажи: Ако ма ритнаше магаре, требаше ли да го ритна и аз.

Аристотел, като чу, чи някой го хули, рече: Кога ма нема, нека ма и бий.

Талис рече: Най-ветхо нещо е бог, защо нема начало; а най-красно светът, защо е божие создание, а най-чивърсто умът.

Из четвъртия раздел на „Буквар с различни поучения, собран от Петра Х. Беронича за българските училища“, известен като „Рибен буквар“ от Петър Берон, 1824 г.

ПЕТА ЛИТЕРАТУРНА ГОСТОПРИЕМНИЦА В ЗАГРЕБ ЛИТЕРАТУРЕН МОСТ СОФИЯ–ЗАГРЕБ

Диана ГЛАЗНОВА,
Загреб

На петата по ред „Литературна гостоприемница“ в Загреб, на 12 май гостуваха поетът Найден Вълчев и писателката Здравка Евтимова. В изпълнената с почитатели на българската литература зала на Дружеството на хърватските писатели те бяха поздравени от неговия председател Борбен Владович. Той подчерта, че вече традиционното представяне на български литературни дейци печели все повече приятели не само сред хърватските интелектуалци, а и сред широката публика, която цени печатното слово. Гостите от София поздравиха и председателят на Националната общност на българите в Хърватия Рашко Иванов.

Творчеството на гостите от България представиха Марияна Биелич и Ана Васунг от Катедрата за български език и литература на

Загребския университет. Интересът на присъстващите към творчеството на Найден Вълчев и Здравка Евтимова за пореден път доказа, че идеята на народно читалище

„Д-р Петър Берон 1926 г.“, Литературната гостоприемница да напусне границите на България и да срещне хърватските читатели с изтъкнати български поети и писатели е била необходима,

навременна и полезна. Загребската публика, награди с аплодисменти, прочетените от хърватската актриса Дорис Шариш-Кукулица откъси от произведения на българските творци.

Донка ПЕТРУНОВА

Наближаваше полунощ. В призрачната светлина на безлюдната улица изплува безформена фигура, заметнала на гърба си издута платнена торба.

Беше клошарката Стела, известна като Лудата Стела.

Не си спомняше кой я бе нарекъл пръв така, но интуитивно бе доловила ползата от прякора си. Той оправдаваше много от нейните постъпки, които нормалните хора смятаха за недопустими.

Забравила бе откога попадна трайно на улицата, а и не се питаше. Постепенно бе изличила от паметта си годините, когато бе живяла под покрив с осигурена храна, когато бе общувала с чисто облечени хора на език, различен от този, който сега използваше. Белите петна в паметта ѝ непрекъснато се разширяваха и вече обхващаха голяма част от биографията ѝ. До известна степен този процес бе плод на инстинкта ѝ за самосъхранение, тъй като спомените ѝ действаха като вируси на опасна болест – натъжаваха я, размекваха волята ѝ, а всичко това я превръщаше в лесна плячка на глада и студа, на кучетата и на хората. Забравата ѝ помагаше да се приема като безпризорна стара жена, която, подобно на първобитните хора оцелява благодарение на първичните си инстинкти.

На ъгъла с булеварда се поколеба – избягваше булевардите, заради вероятността да срещне полицаи, но сега беше гладна. Денят се случи от най-яловите – прерови доста контейнери, докато откри захвърлена баничка, която още повече изостри глада ѝ. Или конкурентите я бяха изпреварили, или този ден бе обявен от софиянци за Ден на спестовността.

Не ѝ провървя и с хартията – късно започна да я събира, а докато натрупа за едно ядене, затвориша пункта за вторични суровини.

Опита да проси, но тарторът на просяците я надуши. Ако не се бе намесил един младеж, сега да лежи пребита зад някой боклукчийски контейнер.

Бързаше. По това време изхвърляха боклука от арменския ресторант. Ако изпревареше Братята, щеше да се налага като попско дете на Задушница.

Булевардът беше най-прекия път до ресторанта, пое по него, ала след стотина метра мерна пред себе си двама

СЛУЧКА В ПОЛУНОЩ*

Донка Петрунова е една от най-четените български писатели. Автор е на скандалните книги за жените в Сливенския затвор („Сивият дом“) и за пациентите в Клиниката по алкохолизъм и наркомании („Фатални отклонения“). Романите ѝ за мафията – „Петата власт“, „Мафиотски романс“, „Любов в криминално време“, „Скандална тайна“, „Заслепението“ и др. са своеобразен летопис на Прехода и автентична биография на „героите“ на това време. „Очите на сърцето“ е двадесетият ѝ роман.

Носителка е на множество награди. Член е на Световната асоциация на писателите криминалисти AIEP, на СБП и на СБЖ.

младежи. Животинските инстинкти на джунглата я накараха да забави ход. От младежите лъхаше опасност.

Двамата внезапно пресякоха улицата. Чак тогава Стела забеляза клечащото същество на стълбата пред шиказния ресторант „Пикантерия“. Притаи се до стената и задебна.

Младежите се надвесиха над съществото и като чакали го заръфаха.

Защо съществото не викаше, както обикновено правеха ограбваните?

Похитителите духнаха, преди тя да се реши да ги сплаши с единствената страшна дума на улицата.

Полиция!

Ала вместо да продължи по права линия, тя се отклони към ресторанта с неподвижно същество пред него. Едно от правилата на улицата бе да не се отминава дори празна кофа. Току виж нещо полепнало по дъното.

Съществото приличаше на жена. Или беше мъртва, или пиана, щом така баламски се остави в ръцете на уличните крадци.

Спря предпазливо на крачка от стълбата. Съществото наистина беше женско, седеше на третото стъпало. Гледаше с очите на жив човек, но погледът беше празен.

– Ей ти, какво правиш тук?

Съществото не помръдна.

Имаше вид на зряла жена – едва ли беше проститутка. С тези дрехи не би могла да бъде и клошарка. Потиквана от надеждата да намери нещо и за себе си Стела тромаво се изкачи до нея.

– Какво ти е? – попита с внезапно събудена жалост. Жената не отговори. Стела я разтърси за рамото. – Лошо ли ти е?

Жената пак не отговори.

Баровка! – определи я Стела докато държеше ръката си върху мекия фин плат на палтото. Вечно работещата ѝ мисъл за ядене мигновено я подсети как да намери храна.

– Не ти е мястото тук! Къде живееш? Ще те заведа у вас.

Вероятността да ѝ благодарят с пари или по-добре – с храна, удвои енергията ѝ. Опита се да я повдигне, но все едно хвана безжизнен труп – жената се бе отпуснала, не помръдна.

– Пиана ли си? – Викна в лицето ѝ Стела.

Онази седеше неподвижно, гледаше пред себе си и мълчеше. Стела дръпна кичур от разчорпената ѝ коса.

– Ей, на тебе говоря! Имаш ли къде да отидеш? Тука е опасно. Не ми изглеждаш бездомна и бедна. Дрехите ти струват сума мангизи. Ще бутнеш ли нещо на лудата Стела? Така ме наричат, защото си знам правата.

Сърдит мъжки глас ревна над тях:

– Вие, двете, какво правите тук? Изчезвайте, преди да съм повикал полиция!

Стела измери с мътен поглед едрият мъж, застанал с разкрасени крака пред отворената врата на заведението.

– Кротко, бате, на сестрата прилоша. Бутни една пържола да се свести! Не забравяй, че и аз съм душа.

– Ще ви бутна един корав, ама сте дърти. Вещици! Чупката, плашите клиентите!

– Ти на кого се репчиш, бе? Знаеш ли коя е Лудата Стела? Попитай Митака, защо му изгоря кръчмата на пазара!

– Вашата мамка!

Мъжът прескочи през две стъпалата и с всичка сила ритна Жана, след това замахна към Стела. Клошарката ловко се измести така че юмрукът на мъжа се заби в торбата, той изпсува, после викна свирепо:

– Ще ви убия!

– Ти я уби, бе! – Клошарката посочи към просналата се на стъпалото Жана.

– Нищо ѝ няма.

– А тази кръв да не би да е манна небесна? – Стела се надвеси над Жана, повдигна главата ѝ. Лицето ѝ беше охлузено, от носа струеше кръв. – Давай шише ракия да я промия! Или да я водя в „Пирогов“? Ама там питат от какво са раните.

– Мръсна вещица – скръцна зъби мъжът.

Влезе в заведението и след малко се върна с преполовена бутилка ракия. Подаде я на Стела със звучна псувня.

– Ако се забременяваше от думи, досега да съм родила деца за цял един град – Клошарката се захили безцеремонно.

– Още ли сте тук? – Заплашително викна мъжът.

– Хайде, сестро!

Стела се напъна, изправи Жана на крака. Буквално я повлече по улицата. На следващата пресечка я пусна и затича към боклукчийския контейнер, над който две кучета стояха изправени на задните си крака. Замаха с торбата срещу тях:

– Марш!

Кучетата се отдръпнаха, а тя се надигна на пръсти, опря гърдите си в ръба на контейнера, но преди да забие глава надолу подвижна към непознатата:

– Ако искаш кльопачка, започвай да ровиш! Тука – без да се обръща към нея, тя посочи с ръка ресторанта на ъгъла – изхвърлят всичко, което остане в чиниите, не го връщат отново в тенджерите както правят другаде.

Жана предпазливо мина край кучетата и спря колебливо на метър от контейнера.

– Не стой като истукана! – разяри се Стела. – Братята всеки момент ще довтасат.

С неочаквана за тромавата ѝ фигура пъргавина тя се прегъна в кръста и скри главата си във вътрешността на контейнера. Пребърка няколко найлонови торби, докато открие една с парчета храна. Усилието да я измъкне, разпали гнева ѝ към Жана:

– Ма, ти докога ще се кумиш? Щом се влачиш след мене, ще бачкаш. Дърпай!

Жана машинално хвана торбата. С приглушено пъшкане Стела се смъкна на земята, огледа се и напрегнато подкани:

– Да се махаме! Бързо!

С едри крачки прекоси безлюдната улица и хлътна в зеещата врата на отсрещния тъмен двор.

Жана я следваше като курдисана. Провряха се между паркирани коли, спряха пред някаква спяща стена. Стела пусна плячката и приклепна. Жана остана права до нея.

– Ма, ти малоумна ли си? – изсъска Стела – Остава да светнеш фенерче, за да покажеш на Братята къде сме. Смъквай се долу и дума да не чувам!

Жана се подчини безропотно. Не реагира и когато клошарката се закиска, сложила ръка на устата си.

– На ви, копелета! – тя вдигна среден пръст към двамата скитници, които крачеха един след друг по отсрещния тротоар на улицата.

Мъжете спряха до контейнера, смъкнаха торбите от гърба си и заровиха ръце в боклука. След няколко минути единият викна към другия:

– Казвах ти да не ходим в болницата, докторите са по-алчни от поповете. Кое не изядат, вземат за кучетата си. В това време тука някой ни е преобал.

– Да ми падне!

Заплахата предизвика нов кикот у Стела.

– Ще ви падне онази работа! И без това не ви служи за нищо. Само ви пълни гащите. Кочове скопени

Мъжете тръгнаха, сипейки люти закани. Стела не помръдна. Прошепна към Жана:

– Ще изчакаме! Онези са хитри като стадо маймуни. Може да се спотайват някъде. Ако не се върнат, тръгваме.

Тя вадеше от найлоновия чувал каквато храна напипа, захапваше я лакомо и мляскайки, ръсеше злобата си към двамата клошари.

Нищо не достигаше до съзнанието на Жана. Не знаеше коя е, къде е и какво я чака.

*Откъс от новия роман на Донка Петрунова „Очите на сърцето“, който ще бъде представен в Литературна гостоприемница на 16 юни 2011 г. в Пиано бар на Столична библиотека

ДВЕ ОЧИ ЛЮБОВ*

Надежда ЗАХАРИЕВА

Мила Кира,
Известно ми е, че недолюбваш четенето на чужди ръкописи. Имаш право! Познавайки човеците, допускам, че се е случвало графоман, който е крал от личното ти време, за да прочетеш „творбите“ му, да те е упреждал след това в кражба на идеи.

Уверена съм, че ще посегнеш с неудоволствие към папката, която ти дадох, и ще помислиш, че те очаква жестока научна скука. Обещавам да не ти се доспи. Чети. Няма да съжالياш! А пък ако ти се доспи, пак ще съм ти била полезна! На нашата възраст все по-трудно заспиваме!

Знаеш, че от доста време се занимавам, както обичаш да подмяташ, с **бита и душевността на шестдесетгодишните българи**.

Не знаеш, че сред жените, които наблюдавах, беше и ти. Правилно прочете – **ти**. Не си част от моите групи, но с теб отдавна сме в **една група**. Не възразяваш, нали! Заедно скиторим по планините, когато имаме време. И по кръчмите заедно скиторим. Уж за да си почиваме. Уж! За професии като твоята и моята почивно време няма! Най-много работим, когато си почиваме. Почивайки си в твоята компания, аз работех. Съзнателно. И ти, почивайки си в моята, вероятно си работила. Несъзнателно. И един ден ще ме **изтипосаш** я в разказ, я в новела.

Несъзнателно ли!? Мила Мая, нима съм успяла да те заблудя! – помисли Кира. – Браво на мен! Колкото до **изтипосването**, ще те **изтипосам**. Не в лошия смисъл на тази дума, разбира се. Ще те опиша като всеотдаен човек, който помага на другите да намерят душевното си равновесие и с всеотдайността си срива своето.

Задаваш си въпроси защо още не си написала романа, който всички да четат. Дали защото не познаваш престъпния свят и затова не би могла да го опишеш **пълнокръвно** в някоя **кримка**? Дали защото в годините на нашата младост темата за секса беше табу и ти, която иначе познаваш всички емоции, свързани с него, не смееш да ги **положиш на белия лист** едно към едно?

Днешните читатели **умирали** за книги, в които се говори за секс и за престъпления! Така е. И за наркотици! Ако човек направи справка в някоя библиотека за най-търсените книги, моментално ще се убеди в този нерадостен факт.

Не само за такива книги **умират** читателите, разбира се. Всякакви читатели има.

За литературата, която в наше време наричахме **сериозна**, права си, редиците им орediaх.

А на теб ти се пише **сериозна** литература!

Сериозна!

Самата ти си ми втълпявала, че човек не бива да се взема много **на сериозно**.

Това не можем ли да го отнесем и към литературата?

Ще ми се двете с теб, а може да поканим и нашия философ кръчмар, да се поразговорим дали сериозните неща не стават достъпни за повече хора, когато ги казваме по на пръв поглед несериозен начин.

Както би казала баба ти: Не се ходи с кола за зайци, а – с колай! Казано на съвременен език – с know-how... Ха-ха-ха! **Зайци** има. Намери **колая**. И недей да подскачаш, като четеш това!

*Откъс от романа на Надежда Захариева „Две очи любов“, който бе представен в Литературна гостоприемница на 8 юни 2011 г. в зала 7 на НДК

Защо наистина подскачам! – подскочи Кира. – С твоите камъни по твоята глава! – би казала баба ми. Ще се поразговорим, Мая, непременно ще се поразговорим! Аз не обичам да пиша писма!

Много пъти се изкушавах да дам моя отговор на твоя въпрос защо вече не те четат толкова, колкото ти се иска. Не посмях.

Как така „Не посмях“! Една от нас не е наред! Не съм аз!

Колкото и странно да ти се стори това мое самопризнание, ще го направя: като познавам **свърхчувствителността** ти, опасявах се да не си развалим приятелството. Точно това не искам да се случи! Трябва ми това приятелство! И аз като теб съм отчаяно самотна. Без нашата скитня по Витоша и без сладките приказки в нашата кръчма, бих се задушила от самота.

Изненадвам ли те? Едва ли. Ти знаеш не по-зле от мен колко е вярна народната поговорка, че **обущарите са боси, шивачите – голи, хлебарите – гладни, и т.н.** По тази същата логика утешителите на чуждите души са безутешни.

И тя е успяла да ме заблуди. Мислех, че не усеща колко често се чувствам самотна до отчаяние. Големи приятелки сме, няма що! Заблуждаваме се, че сме добре. А може би точно това е приятелството: да не товарим другия със своите проблеми!

Рискът да се засегнеш съществуваше и в този момент. Чувствам как ти идва да хвърлиш и писмото ми, и папката с ръкописа. Недей! Проумей: аз изразявам своето мнение. Нищо повече.

Не забравяй: всичко, което ние, човеците, си казваме един на друг, е само и единствено лично мнение, а не – истина от последна инстанция.

Има двуноги екземпляри, които си въобразяват, че каквото излезе от устите им, е точно такава неоспорима истина. Те би трябвало да са обект на психиатрите, но постовите, които обикновено заемат, са причина да им спазват диагнозите само наум, докато им ръкопляскаш.

Обект на психиатрите трябва да сме и ръкопляскащите. Без ръкопляскането ни **голата истина** би **лъсвала** бързо. Като сме убили децата в себе си и не казваме каквото мислим, пада ни се да живеем, както живеем.

Добре е да не се боим да изразяваме собственото си мнение и да умеем да изслушваме спокойно чуждото. Добронамерено или злонамерено е то, не е от особено значение. Колкото е опасно да се съобразяваме с него, толкова – и да го отхвърляме слепешката.

Ти си ме съветвала да откривам зрънцето мъдрост и в най-безумните неща. Опитай се да откриеш на свой ред в това може би безумно или неразумно мое писмо рационалното зрънце.

Искам да ти бъде полезна. Да помогна с моя опит на психоаналитик да осъществяш мечтата си за четен от много хора роман.

Но да се върна на моя отговор на твоя мълчалив въпрос защо **още** не си написала бестселър. Защото **още** не смееш да **препишеш** в книгите си живота едно към едно.

Защото **още** робуваш на представата си за добрия стар морал.

Добрият стар морал в повечето случаи е синоним на лицемерие.

Ако искаш да успееш, описвай **живи хора**, а не **примери за подражание**.

Мая, писателят може да **препише** само себе си! И обикновено не се **преписва**, а се **дописва** или **надписва**, защото целта му, като на всички живи хора, е да изглежда! А другите, знаеш по-добре от мен, и за него са илюзии и представи, които

той подценява, надценява, възхвалява, унижава и на които, нерядко, отмъщава!

Знам, че литературата трябва да възпитава ценности. Но знам също, че времето отрече литературните герои, на чиито морални ценности нашето поколение беше длъжно да подражава.

Ние, които **закъсняхме** или **не пожелал** да осъзнаем нанесената ни вреда, едва не загинахме.

Бъркаш, скъпа! – продължи Кира безмълвния диалог с отсъстващата си приятелка. – Вредата, за която говориш, е всъщност полза! Какво спечелихме, като изгонихме тези герои от живота на децата!? Първият сексуален контакт на тийнейджърките да става главно в тоалетните на заведенията и то не защото са се влюбили, а за да бъдат като всички! Да се боцкат, да се друсат, да пианстват! Не че и по наше време ги е нямало тия неща, ама в такива размери ли бяха! Баба ми, която обичаш да цитираш и ти, пророкуваше: почне ли от яре да се ражда яре, светът ще загине! Огледай се колко ярета раждат ярета! Добри си ни бяха литературните герои! С някои изключения, разбира се, но повечето си бяха много добри! Не загинахме тъкмо защото когато е трябвало да се оформяме като човеци, сме им подражавали!

Разбираш за какво говоря. За ада на прехода. За трудната ни адаптация към новите предизвикателства на живота.

Не робувай на предрасъдъци. Описвай хората каквито са. Те са нито черни, нито бели. Нито положителни, нито отрицателни. Те са черно-бели, бяло-черни, положително-отрицателни и отрицателно-положителни.

Описите, които си въобразяваме, че правим, са свободни съчинения, а не истини! Измишльотини са! Наричаме ги художествени измислици, стареем се да звучат достоверно, но – толкова! И заради достоверните ни лъжи ни наричат творци. Има логика впрочем. И творението на Господ е доста лъжовно!

Или... не се обиждай, се надяваш с положителните си герои да влезеш в учебниците по литература? Недей! Това време свърши!

Учебниците по литература, в които се влиза или от които се излиза в зависимост от политическата конюнктура, са антиучебници! По-добре да те няма там!

Да вляза в учебниците по литература! Как можа да ти мине през ума!

В последно време работих с много интересни жени. Три от тях – девойки на **нашата** възраст – ми направиха особено впечатление. Ще спестя истинските им имена. Ще ги кръстя Божия, Грациела и Свободка.

В тези имена трябва да е скрита някаква метафора. Каква ли?

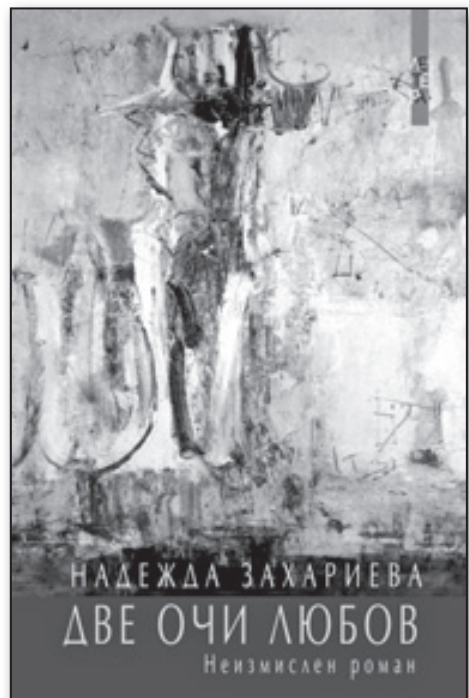
Изкушавах се да те покана да се присъединиш към тях. Да ти измисля сърцераздирателна легенда, която да разкажеш пред всички, за да те почувстват своя, просто жена, нуждаеща се от помощ.

Размишлявах и над варианта да бъдеш самата себе си. Известните творци също могат да имат проблеми. Но се отказах.

В първия случай, ако те разпознаеха – нищо не гарантираше, че това няма да се случи, лицето ти е доста тиражирано, – щяха да се почувстват измамни и да се затворят в себе си. А не обърнели човек пред мен душата си наопаки, не бих могла да му помогна.

Във втория – твоята известност би могла да ги смути и също да им попречи да са откровени толкова, колкото би трябвало, пред своя психоаналитик.

Твърде често хората приемат писателя за **предател**. Чувала съм да ти казват:

и да не вземете да ме опишете някъде!

Което е така, така е. И друго са ми казвали обаче: така, като ме гледаш, можеш ли да ме опишеш!

Това, което направих, противоречи на лекарската етика, но не се срамувам и не съжалявам за стореното. Приятелството иска жертви. Но ти не се чувствай задължена. Осъзнатата жертва не е жертва. Моята е осъзната.

Използвах, както е модерно да се казва днес, СРС. Специални разузнавателни средства. Шегичка! Почти всеки ги има тия СРС-та въщи.

Поканих трите дами в моя кабинет с молба всяка от тях да разкаже пред другите две живота си от ила до конец, както го е правила сама пред мен.

Изговарянето без задръжки на проблемите, които ни измъчват, е първата стъпка към тяхното преодоляване.

Повярвай ми, самата аз слушах удивелна как изравят от подмолите на души-те си неща, които се бяха въздържали да изричат на глас до този момент на индивидуалните ни сеанси!

Съжالياх, че не си тук, за да ги наблюдаваш!

Да прочетеш един разговор не е като да го чуеш на живо!

Прослушах още на другия ден записания материал. Дешифрирах го. Вкарах го в компютъра. Редактирах го, изчистих повторенията и го принтирах.

В момента го държиш в ръцете си. Остава да го прочетеш и ако решиш, че от него става нещо, да седнеш на задника си и да го напишеш.

Чувам заядливи ти въпрос: защо аз самата не го напиша? Това искаш да ме попиташ, не отричай. Ще ти отговоря честно. Защото не мога. И защото не е моя работа. Нямам такава дарба. Дарбата да разказваш увлекателно е твоя. Моята дарба е да **изваждам** душите на хората, да ги **изтупвам от житейския прах**, да им ги връщам поочистени и, доколкото е възможно, да науча тези хора как да приемат нещата от живота по такъв начин, че да не губят душевното си равновесие.

Уви, малко от нас, двуногите, успяваме да научим този урок.

Приятно пътуване и приятно четене!

И приятно писане после!

Сложи, ако искаш, други имена на жените. Промени, каквото искаш. Добави, каквото решиш.

И не споменавай пред никого, че съм ти дала това четиво! Ще ми изядеш хляба! Ще ми прогониш „клиентите“! Разбере ли се, че от мен е изтекла информация за нечий личен живот, с кариерата ми е свършено.

Чакам да ми подариш новия си роман!

Мая

ПОГЛЕДНЕ ЛИ НИ НЯКОЙ С ДВЕ ОЧИ ЛЮБОВ, ВСИЧКО ДРУГО ИЗЧЕЗВА

Константин ЕЛЕНКОВ _____

„Две очи любов“ в никакъв случай не е класически роман, а и не можем да кажем, че Надежда Захаријева ни е заляла с романи. „Смет за сливи“ е първият ѝ роман и то с определението „почти роман“... Това говори за един особен пиетет към жанра. Но пък онова, което е написала до тоя момент г-жа Захаријева – не само прозата, естествено! – е качествено, откъдето и да го погледнеш: като история, като сюжет и като съдба. И като изработка, естествено. И отговаря на Пушкиновата формула: Написаното с труд – четете се леко! (Леко, баба ти – ще каже устата авторка!) Тук има такива мъдри изречения, че ако речеш да си направиш извадки, няма да ти стигне един лексикон!

Започнах така весело-игриво, но усещам, че няма да издържа в тоя стил. Не че той не е основен за книгата, но просто идеите в нея са разпиляни като златни зрънца – и ако не се оставиш на потока, има опасност да изпаднеш в положението на Минос, когото Ариадна спасява в лабиринта... – целият роман е изграден върху една двойна, може да се каже двойка структура – влизане и излизане

от същинския текст в текст, който пояснява, но отвреме-навреме става основен, или поне – трудно определим като пояснителен, вторичен. Нещо като роман в романа в... романа. И всичко това с техниката на модерната проза. Сега се сещам за „Тя и тримата“... една книга, която ми напомни индиректно, че Надежда е завършила френска филология и че Натали Сарот и Ален Роб Грийе не са били извън нейното ползрение. Както впрочем и Марсел Пруст – с техниката и стила на една вечно модерна проза...

А на корицата на книгата четем: „Един ръкопис на психоаналитичка, погазила Хипократовата клетва и записвала тайно разговора на три свои пациентки.“

„Две очи любов“ – звучи като песен, но е много далеч от музиката. Ако изключим факта, че го представяме заедно с диска „Съдба“ на двете авторки.

Надежда винаги ми е интересна – тя и чрез стиховете ни казва неща, които аз не знаех. Казва ни го, без да ни товари с допълнителни смисли, без да се старае да го казва интересно, като усуква фразата. В „Две очи любов“ се пресичат съдбите и характерите на три жени, но без сложни възли и без главоломни падове и възвемвания. Потокът на съзнанието не пречи на потока на асоциациите и фантазията. Иначе авторката ни е посветила и в техниката на разказа, и в изграждането на характерите. Още в първите страници ни говори за „подслуш-

ването“ – така тя подсказва, че е решила да подсили иронично смисъла на онова, което можем да наречем вслушване-прислушване в душата човеческа. При Надежда иронията е прием – не да омаловажи значимите неща, но да подиграе високомерието.

Авторката на незмисления си роман, търси сблъсък с трите грации – Грациела, Свободка и Божия и бърза да ни убеди и успокои, че тук няма никаква метафора, че това са имена на действителни персонажи. В началото авторката сякаш не може да се насити на свободата да говори; да говори свободно, без задръжки, без съобразяване с каквито и да било норми и канони. Бъбривостта обаче е само прием. Това е подготовка за възприемането, вникването в творбата.

А това е модерен, може да се каже лингвистичен роман – (с всичката поквара на рефлексията!), при цялата условност на това понятие. Иначе казано – налице е оная игра със и около думите, т.е. около и във значението на основното градиво.

Първите страници са оголен самоанализ, по-точно – размисъл върху материала, от който се създава едно четиво. Писателката Кира анализира другите, но се надсмива и над себе си. Така свойски към читателите може да се отнася само автор, комуто не са чужди терзанията на самоанализа. Макар днес все по-изрядко да употребяваме думата поучи-

телно – в смисъла на дидактика аз долавям много пластове на поука-та. И си мисля какво, ако не едно нравоучение трябва да бъде един истински роман? Старомодно? Напротив – най-модерен би бил един роман, който си дава сметката за това как и доколко читателите му ще се вглеждат/оглеждат в героите и ситуациите, ще се съпоставят; ще се вслушват. Ето думата, която по много интересен за мене начин разбрида (разнищава, сиреч разисква) Надежда. Вслушването! Новото – поне за мен! – беше това, че авторката ни приближава твърде естествено и непринудена до свята светих на съкровениите си занимания. Право на това ѝ дава и професията на главната героиня – психоаналитичка. Вече всички го правят, като стигат до непоносимо саморазголване, до ексхибиционизъм. В случая словесната игра не отблъсква, нито притъпява сетивата ни за думата и за образа, който изграждат думите. Надежда Захаријева владее словото по начин, който ѝ позволява да пародира, да иронизира.

При това на изключително професионално ниво. При това – емоционалното, което е на особена почит и е неизбежна даденост при нея, не затъмнява общото смислово-аналитично внушение. Т.е. откровеността, доведена много често до пределно допустими граници, не ни пречи за видим автора. Тази прозрачност не е търсена, тя, както казах е природна даденост. Тук анализът върви успоредно и заедно със самоанализа; онова, което ни казва за героините, моментално е самоотнесено, конвертирано към авторката.

Всеки би сложил равенство между авторката и нейната лирическа героиня. Не би било грешка впрочем. Автобиографични елементи нямаше да липсват...“ (с. 68)

Май – юни, 2011 г.

АКАД. КРАСИМИРА КОЛДАМОВА:

В БАЛЕТА НЯМА ЛЕСНИ И ТРУДНИ РОЛИ

Ивет ЛОЛОВА

Наричат примабалерината **Красимира Колдамова** „неоценима българска перла“, „виртуоз“, „съвършената нимфа на палците“. В продължение на 50 години тя танцува на сцената в над 60 роли и 70 постановки. През 2009 г. е удостоена с най-високата титла в изкуството – академик. Преди 20 години тя основава балетна школа „Красимира Колдамова“. Сремнах се с нея дни преди юбилейния концерт-спектакъл по случай 20-тата годишнина от основаването на школата, който ще се състои на 10 май. Ето какво разказа тя за Kafene.bg.

Разкажете нещо повече за концерта, който готвите?

Това ще бъде юбилеен концерт-спектакъл, по случай 20 години от създаването на балетно студио „Красимира Колдамова“. В концертът няма да участват само деца. Ще има от най-малките и от по-големите групи, но и сериозни класически произведения, изпълнени от напредналата група. Ще ни гостува моята ученичка Диана Никифорова, прима балерина от Националната опера и балет; също и мои ученички, с които съм работила в Националното училище за балет, които са вече артисти в Операта. Една от тях – Вихра Маджарова – е започнала в студиото 5-годишна, после 9 години я учих в училището, сега е в Операта. Ще има изпълнение на Савако Мори, също моя ученичка. Концертът ще завърши с една голяма композиция по музика на Моцарт, в която накрая всички ще бъдем на сцената.

С какви чувства и равносметка посрещате юбилея на школата?

Щастлива съм, че успяхме да издържим 20 години през бури и проблеми, свързани с финансите и здравето на децата. Радвам се, че всяка година влизат нови дечица. Тези, които са по-способни за танц и балет влизат в Балетното училище. За всичките тези години имаме деца, които завършиха училището и станаха солисти в България и в чужбина.

Можете ли да познаете от няколко репетиции, че от едно дете ще стане балерина?

Точно това е трудното. Много пъти съм била в приемни комисии в Балетното училище. Не е лесно да прецениш възможностите на детето само от един танц или от една-две репетиции. Вероятно сме изпуснали много способни деца. По тази причина създадох балетното студио. Децата са различни – едни са по-смутителни, други се развиват по-късно. Когато започнат от 5–6-годишни, с времето ги опознаваш като характери. За бъдещата кариера на една артистка са важни характерът и музикалността, не само физически дали се справя. Дори да не станат балерини, те се научават на дисциплина, любов към хубавата класическа музиката, вкус към красотата и отношение към собственото тяло – много качества, които са полезни за всяко момиче в бъдещия му живот.

Кое е най-важното в занятията с балет с малките деца?

Много важно е отношението на родителите. Мама и татко трябва също да проявят дисциплина и твърдост, за да водят редовно децата на репетиции. Независимо дали навън е студено или вали дъжд, дори ако трябва да се откажат от празник или разходка, детето трябва да идва два пъти седмично на занимания. Без помощта на родителите, децата не могат да се справят. Когато влязат

в залата, те вече оставят сами – с педагога и пианиста. Там вече те са пълна концентрация към ръце, крака, очи, глава, уши.

А сега да поговорим за Вас. Какво е Вас балета?

Целият ми живот – 50 години на сцената, много образи, които, за да пресъздадеш на сцената трябва да ги преживееш и вътре в себе си. Това, разбира се, ме обогатява. Балетът ми даде още пътувания по цял свят, срещи с различна публика и различни творци.

Искали ли сте да се занимавате с нещо друго?

В началото балетът ми се струваше суха материя и тежка работа – екзерсисът, подготовката за сцената. Имаше един период, в който мислех да стана драматична актриса, но след това се оказа, че и в балета мога да създавам драматични образи.

Коя е ролята, която Ви е струвала най-много труд?

За всички съм се трудила еднакво. Няма лесни и трудни роли. Има роли, които повече пасват на твоята душевност. За други трябва да се поровиш в емоционалната си памет, да наблюдаваш събития около себе си, за да успееш да влезеш в тях. Трудностите, които изпитваш, докато създаваш един образ са приятното усещане, те са трудни, но не мъчителни. Проблемно и трудно е да получиш ролята, сцената, да се пребориш с дирекцията. Това отнема доста време. Процесът на търсене и създаване на ролята е прекрасен.

Кои от Вашите роли най-често са се харесвали на публиката?

В световен аспект, от всичките ми гастроли и критики, излезли в чужбина, най-голямо признание са получавали Жизел, Одета-Одилия от „Лебедово езеро“, Жулиета, „Дафнис и Хлое“ и много други. Един любим на публиката спектакъл, малко показван в чужбина, но в България имаше много голям успех, е „Едит Пиаф“, създаден специално за мен от Хикмет Мехмедов. Ролите ми са толкова много и според настроението на публиката една се е харесвала повече от друга, но ми е трудно да ги подреда и степенувам.

Промени ли се балетното изкуство през годините?

Да, разбира се, защото балетът не е музейно изкуство. В музея една картина остава със столетия една и съща. Балетът е живо изкуство. Всеки изпълнител внася по малко от своите щрихи на характера, на възможностите си. Като техника балетът е отишъл много

напред. Даже понякога забравя основното, че трябва да е театър, в който трябва да се създават образи и да вълнува публика.

Какъв е балетът днес – ако може да му направите един малък портрет.

Много разнообразен. Освен класическия балет, има неокласика и съвременни стилове, които се изграждат на базата на класическия танц. Класическият екзерсис научава тялото най-добре да се подчинява на желанията на човека и тогава добри класически танцьори и балерини танцуват много добре съвременен балет.

Какво Ви тревожи и какво Ви радва?

Радват ме природата, цветята, морето. Тревожи ме голямата борба, която водим да се корегира пенсионния закон за балетните артисти. Това е тежък труд и има един момент на износване на ставите. Затова балерините и балетистите не могат да продължат да танцуват до 50 години. Това пречеше и на младите, защото не се освобождаваха места, за да влязат в театрите.

Заплатите у нас не стигат, но изкуството се храни с душите на хората. Балетистите си дават душата и правят това, което най-много обичат. Който не обича балета толкова много, си намира друг път в живота. Но все още „лудите“, както ги наричам аз, не са малко и са готови да се хвърлят в това изкуство.

За какво мечтаете?

Мечтая на 10 май салонът в Музикалния театър да се напълни и да няма места дори за право стоящи. Много бих искала да продължавам да давам това, което на сцената вече не мога да направя. Да предавам знанието и опита си на младите, от мънички да обичат изкуството, да се посветят на него, да създадат образи, да бъдат артисти, да вълнуват публиката.

Интервюто се препечатва от „Кафене.бг“

20 ГОДИНИ БАЛЕТНО СТУДИО „КРАСИМИРА КОЛДАМОВА“, ЮБИЛЕЕН КОНЦЕРТ 10 май 2011 г., Музикален театър

Културен афиш юни

3 юни 2011

„БУРАТИНО“ – мюзикъл за деца
музика – Петър Ступел
либрето – Юлия Кръстева
хореография – Елена Янакиева
спектакъл на Детски музикален театър „ПИПИ“

Начало 19.00 часа

11 зала на НДК

3 юни 2011

Годишна продукция на ученици
от класа по пиано на Неолина Пелова

Начало 19.00 часа

Просветна зала

8 юни 2011

ЛИТЕРАТУРНА ГОСТОПРИЕМНИЦА

представя
„ДВЕ ОЧИ ЛЮБОВ“ от Надежда Захаријева
и промоция на новия албум на Стефка Борова
„СЪДБА“ по стихове на Надежда Захаријева

Начало 19.00 часа

7 зала на НДК

8-13 юни 2011

Участие на младежки танцов състав „ЖАР“
в международен фолклорен фестивал

БУДВА

11 юни 2011

Годишна продукция на учениците от класове
по пиано и цигулка на Майя Райкова и Валентина Дукова

Начало 18.30 часа

Малък салон

15 юни 2011

Открити годишни уроци на балетно студио
„Красимира Колдамова“

Начало 16.00–18.00 часа

Просветна зала

16 юни 2011

Закриване на учебна година на ученици
от школата по изобразително изкуство

Начало 17.00 часа

Малък салон

16 юни 2011

ЛИТЕРАТУРНА ГОСТОПРИЕМНИЦА

представя
„ОЧИТЕ НА СЪРЦЕТО“ от Донка Петрунова

Начало 18.30 часа

Пиано бар на
Столична библиотека

17 юни 2011

Годишна продукция на ученици
от класа по пиано на Неолина Пелова

Начало 19.00 часа

Просветна зала

28 юни 2011

СРЕЩА НА ПОКОЛЕНИЯТА

вечер посветена на 75 годишнина на
хор „Христина Морфова“

Начало 19.00 часа

Просветна зала

НЧ „Д-р ПЕТЪР БЕРОН – 1926 г.“

Редактор: Светла СЛАВЕЕВА

Художник: Костадин ЛЯНГОВ

Фотограф: Виктор ВИКТОРОВ

Адрес: София 1408, бул. „Витоша“ 109;

тел.: 952 25 78

Вестникът се разпространява безплатно